

Sammanfattning

Fråga om förhandlingskravet i 4 kap. 7 § första stycket arbetstvistlagen uppfyllts i en situation då partsställningen vid den lokala förhandlingen inte var i överensstämmelse med vad som anges i den mellan parterna gällande förhandlingsordningen.

ARBETSDOMSTOLEN

BESLUT
2003-08-20
StockholmBeslut nr 57/03
Mål nr A 193/02

KÄRANDE

Svenska Byggnadsarbetareförbundet, 106 32 STOCKHOLM
Ombud: advokaten Mats Borgström, Box 7315, 103 90 STOCKHOLM

SVARANDE

1. Sveriges Bygginstrumenter, Box 7835, 103 98 STOCKHOLM
2. Skanska Sverige AB, 556033-9086, 205 33 MALMÖ
Ombud för båda: arbetsrättschefen Gustav Herrlin, Sveriges Bygginstrumenter
Service AB, Box 7835, 103 98 STOCKHOLM

SAKEN

skadestånd på grund av kollektivavtalsbrott; nu fråga om avvisning av talan

Bakgrund

Mellan Svenska Byggnadsarbetareförbundet (Byggnads) och Sveriges Bygginstrumenter (Bygginstrumenter) gäller kollektivavtal, bland annat det s.k. anläggningsavtalet. Skanska Sverige AB (bolaget) är medlem i Bygginstrumenter och därigenom bundet av anläggningsavtalet.

Regler om rättstvisters handläggning på anläggningsavtalets område finns i § 10 i anläggningsavtalet. Den partsställning som skall gälla vid sådana lokala och centrala tvisteförhandlingar som skall föras enligt förhandlingsordningen framgår av anteckningar till förhandlingsprotokollet från avtalsrörelsen 1980/81. Parter var Byggnads och dåvarande Byggförbundet. Bestämmelsen om tvisters handläggning fanns då i § 12 anläggningsavtalet. I anteckningarna anges bl.a. följande.

ANTECKNING TILL FÖRHANDLINGSPROTOKOLLET

§ 12 TVISTERS HANDLÄGGNING

a) Förhandling

Med part avses enligt denna förhandlingsordning följande:

Arbetsgivarpart:

Lokal förhandling: Arbetsgivare
Central förhandling: Byggförbundet

Arbetstagarpart:

Lokal förhandling: Svenska Byggnadsarbetareförbundets
lokala organisation
Central förhandling: Svenska Byggnadsarbetareförbundet

Bolaget träffade den 19 september 2000 en överenskommelse med 27 arbetstagare på anläggningsavtalets område avseende resultatbaserad bonuslön utöver den fasta timlönen. Överenskommelsen tillämpades under perioden november 2000 – oktober 2001. Byggnads avdelning i Linköping begärde med anledning härav förhandling under påståendet att överenskommelsen innebar ett brott mot lönebestämmelserna i anläggningsavtalet. Förhandlingsframställan gjordes till Byggindustriens lokalförening i Linköping (i fortsättningen Byggindustrier Linköping). Lokal förhandling ägde rum den 19 februari 2002. Parterna kunde inte enas, varför tvisten hänsköts till central förhandling, som inleddes den 3 juli 2002. Av protokollet från den förhandlingen framgår bl.a. följande. Efter det att parterna haft sakliga överläggningar i tvistefrågan utan att enighet nåtts, ajournerades förhandlingen tills vidare. Byggindustrier informerade därefter Byggnads om att den lokala förhandlingen den 19 februari 2002 enligt Byggindustriens uppfattning var ogiltig eftersom den förts mellan fel parter, samt att den centrala förhandlingen därför inte kunde fullföljas med hänsyn till att den föregåtts av en ogiltig lokal förhandling. Byggnads genmälde att eftersom Byggindustrier gått i svaromål och inlett den centrala förhandlingen kunde förhandlingen inte avträdas efter ajournering, utan var att betrakta som avslutad då protokollet justerats. Protokollet justerades den 16 resp. den 18 juli 2002.

Byggnads har därefter väckt talan mot Byggindustrier och bolaget (arbetsgivarparterna) och yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta bolaget att till Byggnads betala allmänt skadestånd på grund av brott mot anläggningsavtalet bestående i att bolaget använt sig av en otillåten löneform.

Arbetsgivarparterna har i första hand yrkat att Byggnads talan skall avvisas på grund av att den lokala förhandlingen ägt rum mellan fel parter och därför är ogiltig. I andra hand har de yrkat att talan skall ogillas.

Byggnads har bestritt avvisningsyrkandet.

Arbetsgivarparterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Med anledning av Byggnads avvisningsyrkande har Arbetsdomstolen företagit frågan om avvisning till avgörande på handlingarna. Parterna har beretts tillfälle att slutföra sin talan i den delen. Parterna har i huvudsak anfört följande.

Arbetsgivarparterna

Enligt de regler som finns om tvisters handläggning i anläggningsavtalet är det arbetsgivaren, i det här fallet bolaget, som är arbetsgivarpart vid lokal förhandling. Motsvarande regler i byggnadsavtalet anger däremot ”lokalförening” som lokal arbetsgivarpart, dvs. Byggindustriens lokalförening. Förhandlingsordningen i respektive avtal utgör ett strikt normerat regelverk. En förhandling som inte hållits mellan rätt parter är ogiltig – en nullitet. Vem som skall vara part är en fråga som är kollektivavtalsreglerad och inget som Byggindustrier ensamt kan disponera över.

Byggnads har i flera liknande fall av felaktig tillämpning av reglerna i förhandlingsordningen återkallat förhandlingsframställan i ärendet.

Byggnads avd. 35 har i det nu aktuella fallet till Byggindustrier Linköping sänt en begäran om lokal tvisteförhandling. Lokal förhandling ägde rum den 19 februari 2002 med Byggindustrier Linköping som arbetsgivarpart. Det var även en företrädare för Byggindustrier Linköping som justerade protokollet tillsammans med Byggnads avdelningsombudsman. Enligt gällande förhandlingsordning i anläggningsavtalet kunde emellertid inte Byggindustrier lokalt vara arbetsgivarpart i den lokala förhandlingen. Det var bolaget som skulle ha varit arbetsgivarpart i förhandlingen. Det har härvid ingen betydelse att företrädare för bolaget råkade närvara vid förhandlingen i fråga. Den lokala förhandlingen är ogiltig eftersom den fördes mellan fel parter.

Invändningen om att den lokala förhandlingen har förts mellan fel parter, som framfördes vid den centrala förhandlingen, har inte framförts för sent. Regler om preskription kan inte tillämpas vid denna typ av ogiltighetsinvändning.

Byggnads

Det vitsordas att lokal arbetsgivarpart enligt anläggningsavtalets förhandlingsordning är arbetsgivaren, dvs. i detta fall bolaget. Eftersom det på byggnadsavtalets område är Byggindustriers lokalförening som är lokal arbetsgivarpart och inte arbetsgivaren blandade Byggnads avdelning i Linköping ihop förhållandena och skickade förhandlingsframställan till Byggindustrier Linköping. Där reagerade man dock inte mot att det var fel arbetsgivarpart som kallats, vare sig i samband med mottagandet av förhandlingsframställan eller vid den lokala förhandlingen. Inte heller när den centrala förhandlingen inleddes kom någon invändning från Byggindustrier, utan det var först sedan denna förhandling hade ajournerats och parterna därefter den 9 juli 2002 återupptagit förhandlingarna som Byggindustrier ”upptäckte” att den lokala förhandlingen hade förts mellan ”fel parter”.

Av protokollet från den lokala förhandlingen framgår att bolaget var närvarande genom O.B. och B.F.. Redan av detta skäl är det uppenbart att grund för avvisning saknas. Att förhandlingsprotokollet formellt justerades för arbetsgivarsidans räkning av G.P. från Byggindustrier Linköping saknar betydelse. Dessutom innebär arbetsgivarsidans agerande att den godtagit att förhandlingsframställan skickats till Byggindustrier och inte till bolaget. Bolaget får anses ha lämnat fullmakt åt Byggindustrier genom att låta Byggindustrier lokalt närvara vid förhandlingen. Byggnads förutsätter att den eller de representanter från Byggindustrier som infinner sig till en förhandling har skaffat mandat från bolaget att förhandla, särskilt om representanter från bolaget närvarar vid förhandlingen. Arbetsdomstolen har i domen 1988 nr 76 slagit fast att det är en vedertagen princip att förhandlingsskyldig part själv bestämmer vem som skall företräda parten vid förhandlingen.

Det bestrids att det funnits en princip om att förhandlingsframställan skall återkallas då reglerna i förhandlingsordningen tillämpats felaktigt. I vart fall gäller den inte i ett fall som detta. I två av de fall som arbetsgivarparterna har hänvisat till – då Byggnads återkallat sin förhandlingsframställan sedan Byggindustrier reagerat mot att lokal förhandling förts mellan fel parter – var det fel lokal arbetstagarpart och i det tredje fallet var det dessutom fråga om ett annat avtalsområde. I det nu aktuella fallet har Byggnads godtagit att det var fel arbetsgivarpart vid den lokala förhandlingen.

Byggindustriers invändning att den lokala förhandlingen förts mellan fel parter har i vart fall framförts för sent då den gjordes först sedan sakfrågan tagits upp till central förhandling och först efter att ajournering skett.

Om den lokala förhandlingen skulle vara ogiltig skulle detta leda till rättsförluster. På grund av reglerna om preskription hade det inte varit möjligt att börja om med lokal förhandling.

Skäl

Enligt 4 kap. 7 § första stycket arbetsvistlagen får talan inte upptas till prövning av Arbetsdomstolen förrän förhandling, som kan påkallas enligt lagen om medbestämmande i arbetslivet eller som anges i kollektivavtal, har ägt rum rörande tvistefrågan. Om förhandlingsskyldighet anges i kollektivavtal, skall således dess bestämmelser i detta hänseende ha iakttagits, innan saken får tas upp till prövning av Arbetsdomstolen (prop. 1974:7 s. 175).

Den fråga som Arbetsdomstolen nu har att pröva är huruvida de förhandlingar som förts mellan parterna, med hänsyn till partsställningen vid den lokala förhandlingen, är av det slaget att förhandlingskravet kan anses uppfyllt.

De i målet tillämpliga kollektivavtalsbestämmelserna om rättstvisters handläggning på anläggningsavtalets område anger att lokal förhandling skall föras mellan arbetsgivare och Byggnads lokala organisation. Det är i målet ostridigt att Byggnads lokalavdelning gick felaktigt till väga då avdelningen riktade sig till Byggindustrier Linköping och inte till arbetsgivaren – bolaget – med sin begäran om lokal tvisteförhandling angående skadestånd för brott mot lönebestämmelserna i anläggningsavtalet. En företrädare för Byggindustrier i Linköping, G.P., har infunnit sig till förhandlingen, som ägde rum den 19 februari 2002, men även två företrädare för bolaget har varit närvarande. Det är emellertid Byggindustrier Linköping som har antecknats som arbetsgivarpart i protokollet, och det är G.P. som fört protokoll vid förhandlingen. Protokollet har justerats av dels G.P., dels Byggnads avdelningsombudsman.

Arbetsdomstolen kan mot bakgrund av det nu sagda konstatera att det, med hänsyn till innehållet i protokollet från förhandlingen och vad som i övrigt framkommit av utredningen i målet i denna del, inte kan anses att Byggindustrier Linköping endast uppträtt som ombud för bolaget. Vid den lokala förhandlingen har således Byggindustrier Linköping formellt sett varit part

på arbetsgivarsidan trots att det rätteligen skulle ha varit bolaget. Därmed har inte heller förekommit någon sådan lokal förhandling som anges i förhandlingsordningen. Frågan är emellertid om förhållandena ändå är sådana att talan inte skall avvisas.

Av protokollet från den lokala förhandlingen framgår, som nyss nämnts, att på arbetsgivarsidan deltog inte endast G.P. från Byggindustrier Linköping utan även två företrädare för bolaget, O.B. och B.F.. Dessa har enligt vad som framgår av protokollet också deltagit i de sakliga överläggningarna i tvistefrågan rörande det vid bolaget tillämpade lönesystemet. Vidare bör det beaktas att även om Byggnads lokalavdelning riktat förhandlingsframställan till fel part, genomförde Byggindustrier Linköping den lokala förhandlingen utan att reagera mot att partsställningen var felaktig, trots att det framgick av kallelsen att det var en tvist som rörde anläggningsavtalet. Till detta kommer att Byggindustrier inte reagerat mot den felaktiga partsställningen redan då begäran om central förhandling gjordes, utan accepterat att inleda central förhandling och överlägga i sakfrågan vid den förhandlingen. Först efter ajournering av den centrala förhandlingen invände Byggindustrier att den lokala förhandlingen var ogiltig.

Enligt Arbetsdomstolens mening är omständigheterna sådana (jfr AD 1993 nr 22) att hinder inte bör anses föreligga för domstolen att ta upp tvisten till prövning. Av det nu anförda följer att arbetsgivarparternas avvisningsyrkande inte kan bifallas.

Arbetsdomstolens beslut

Arbetsdomstolen avslår avvisningsyrkandet.

Ledamöter: Inga Åkerlund, Örjan Härneskog, Margit Strandberg,
Olof Nordenfelt, Rolf Hugert, Nils Lang och Göran Karlsson. Enhälligt.

Sekreterare: Marianne Lishajko